

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1980 ★ ИЮНЬ ★ 6 №

Ондогор азырал
белеттеерине!

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

1980 j.
ИЮНЬ
6 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ · 1980

Горно-Алтайская областная
библиотека Читальный зал

БАЖЫЛЫКТАР

КПСС-тин обкомында, облисполкомдо, облсовпрофто ло ВЛКСМ-нин обкомында	3
Азырал — төс учурлу керек	5
Малды семирте азырайтан эн жарамыкту ой	9
Профсоюзтарга партийный башкартуны жарандырар	13
Куучын-эрмекти јилбүлү өткүрери	17
Партия керегинде марксистско-ленинский үредүге маоисттердин ревизиязы	21
Эн ле агару профессия	25
Кан-Оозындагы олимпиада	29
Туулу Алтайдын спортсмендеринин Кан-Оозында өдөтөн олимпийский ойындарынын программазы	31

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 28/VI-1980 г. Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,65.
Заказ 4429. Тираж 500. Цена 5 коп. Формат 60×84/16.
АН 09329

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Ал-
тайская типография, пр. Коммунистический, 27.

КПСС-тин ОБКОМЫНДА, ОБЛИСПОЛКОМДО, ОБЛСОВПРОФТО ЛО ВЛКСМ-нин ОБКОМЫНДА

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын бюрозы, албатынын депутаттарынын областной Совединин исполкомы, облсовпрофтын президиумы ла ВЛКСМ-нин обкомынын бюрозы «1980 жылда азырал белетеерин көптөдөри аайынча аймактардын, колхозтордын, совхозтордын, журтхоз-зяйственный ла промышленный предприятиелердин, учреждениелердин, јалан ижинин бригадаларынын, механизированный комплекстердин ле звенолордын коллективтеринин, механизаторлордын, башкараачылардын ла специалисттердин ортодо социалистический мөрөй тзөп өткүрери керегинде» јөп јараткандар.

КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлеринин Совединин «1980 жылда кату ла јулукту азырал белетеерин көптөдөрине ле олордын чындыйын бийиктедерине ууландыра өткүретен кожулта иштер керегинде» јөбинде кемдектелген иштерди, КПСС-тин Төс Комитединин июльский (1978 ј.) Пленумынын ашты ла азыралдарды иштеп аларын онон ары көптөдөри јанынан јөптөрин бүдүрерге амадап, КПСС-тин обкомынын бежинчи пленумынын областьтын партийный, советский ле журтхоз-зяйственный органдарынын тзөмөл ижин тыгыдары керегинде јөбин бүдүретен тзс аргалардын бирүзи — аштын ла азырал эдер культуралардын түжүмин бийиктедери ле текши јуунтызын көптөдөри учун чокум ууламјылу социалистический мөрөйді тзөөринин јаан учурлузын ајаруга алып, КПСС-тин обкомынын бюрозы, албатынын депутаттарынын областной Совединин исполкомы, облсовпрофтын президиумы, ВЛКСМ-нин обкомынын бюрозы 1980 жылда кату, јулукту азыралдар ла аш белетеп аларын көптөдөри, олордын чындыйын јарандылары аайынча областьтын ишкүчиле јаткандарынын социалистический мөрөйинин ээжилерин, «Јер ижинин бийик

культуралу коллективи» деген ат адаары учун социалистический мөрөйдин ээжизин, јаланнын Чындыйынын темдеги керегинде ээжини јөптөгилейле, партиянын райкомдорына, аймакисполкомдорго, ВЛКСМ-нин райкомдорына, аймакисполкомдордын јурт хозяйство аайынча производственный управлениелерине, хозяйстволордын башкараачыларына, парткомдорына ла профсоюзтын комитеттерине зональный аңылу-башка айалгаларды ајаруга алып, кажы ла аймакта, колхозто ло совхозто «Јер ижинин бийик культуралу коллективи» деген ат адаары учун социалистический мөрөйдин ээжилерин, јаланнын Чындыйынын темдегинин ээжизин ле 1980 јылда кату, јулукту азыралдарды ла ашты белетеп аларын көптөдөри ле олордын чындыйын јарандыраары учун социалистический мөрөйдин ээжилерин тургузып алзын, анайда ок бүдүрген иштерди чындыйы аайынча күнүн сайын аңылайтан комиссиялар төзөзин деген јакылта бердилер.

Јаскы кыра ижинде ле азырал белетеер иштерде бийик арбынду иштегени ле эң бийик ле чындыйлу көргүзүлерге једип алганы учун моральный ла материальный јанынан јилбиркедеринин ээжилерин механизированный звенолордын, азырал белетеечи бригадалардын ла отрядтардын ончо коллективтерине бойынын өйинде јартап айдып берерин јеткилдеер керек.

АЗЫРАЛ — ТӨС УЧУРЛУ КЕРЕК

КПСС-тин обкомынын 1979 жылда апрель айда өткөн экинчи пленумы областьтын общественный малын 1979—1985 жылда азыралла жеткилдееринин комплексный программазын тургускан. Ол программада мажакту аштын ла азырал эдер культуралардын түжүмин химизацияны, ме-лиорацияны ла журтхозяйственин производствоны механизировать эткени ажыра, кыралардын структуразын жарандырып, кажы ла колхозто ло совхозто јер ижинин текши культуразын бийиктеткени ажыра чик јок көптөдөри темдектелген. Шак ол задачалар азыралдын кемин кезем бийиктедер иштер темдектеерде төс ајаруга алылган.

Быјыл колхозтордын ла совхозтордын јер ишчилери 187 мун тонна өлөң, 87,8 мун тонна сенаж ла моноазырал, 295 мун тонна силос, 27,1 мун тонна салам, 8,6 мун тонна витаминдү кулур белетеп, 52,5 мун тонна аш өскүрип алар, тазылду культуралардын кыразын элбедер учурлу. Бастыразы дезе 179,4 мун тонна кату ла јулукту азырал единица белетеп алар керек. Бу тоо 1979 жылда белетелгенинен 47 мун тоннага көп болор. Бир малга бодоштыра алганыла 5,7 центнер азырал единица белетеер керек. Мыныла коштой 22 мун гектарга суу јайарга, 1900 гектар јерде суактар ла састар кургадар системалар тударга, 7 муннан ажыра гектарда культурнотехнический иштер өткүрерге келижер.

Бу сүрекеј јаан программа, је оны кыйалта јоктон бүдүрер аргалу да, учурлу да. Андый задачаны бүдүретен партиный, советский ле журтхозяйственин органдардан, колхозтордын ла совхозтордын башкараачыларынан, специалисттеринен тын физический ле моральный ийде-күч салып иштеерин некеп јат. Андый иштерди бийик кеминде өткүрген согында азырал белетеер кампанияны јенүлү өткүргедий аргалу болор.

Эмди, качан јаскы кыра иштер учына чыгып келерде, мажакту ашты ла азырал эдер культураларды кичеерин

теренжиде сананып, оны бийик кеминде өткүрерин төзөөр керек. Анчадала јаан ајару эскирип, жабыс түжүм берип турган кыраларды, чабындарды, одорлорды жарандыраарына, андагы өзүмдерди минеральный удобрениелерле азыраарына эдилер учурлу. Бу ок өйдө чөп өлөңдөрдү химический аргаларла жоголторына, керткиндерле, өзүмдердин оорузыла тартыжарына тын ајару эдер керек. Мында анчадала өзүмдерди корулаар областной станциянын ишчилери бийик каруулу болор учурлу. Же олардын ижи эмди тургуза өйдин некелтезин жеткилдебей јат. Өзүмдерди корулаар иштерди түргөн ле төзөмөлдү өткүрер керек. Ненин учун дезе химический корышты чөп өлөңдөр, оорулар, керткиндер табылып ла келгенде өткүргени тузалу болуп јат. Андый иш ого үзеери областта аңылу техника једикпестү болгонунан улам буудакталып јат. Онын учун өзүмдерди корулаар станциядан, хозяйстволордын башкараачыларынан ла специалисттеринен бар техниканы эки-үч сменала иштедер некелте эдилеп јат.

Же кандый ла керек јенүлү бүдери кижиден, иштеп турган улуста камаандузы текши јарт. Бистин улуста дезе андый аргалар бар. Јурт хозяйство јылдын ла јап-јаңы јазалду техникала јепселип јат, Хозяйстволордогы бар суу јаадар ла азырал белетеер техниканы бойынын өйинде ле чындый белетеп алары — бүгүңги күннин некелтези. Азыйгы јылдарда кезик хозяйстволор техниканы сыраңай ла иш башталарга јетире јазап, кезикте ончозын белетеп алып болбойтондор. Онон улам азырал белетеер иш он эмезе онон до көп күндерге орой башталатан. Андый једикпестерди катап болдыртпас керек. Партийный, советский ле хозяйственный органдар, парткомдор, колхозтордын ла совхозтордын специалисттери, башкараачылары техниканын өйлү-өйинде ремонттоорын туура салбас ајаруга алар учурлу. Азыйда иштеген ремонтный звенолорды ойто орныктырар эмезе јаңыдан төзөөр, оларго јакылта берип, социалистический мөрөйдүн ээжилерин тургузар, кажы ла механизаторды моральный ла материальный јанынан јилбиркедер аргаларды чокумдап, олардын иштеер ле бытовой ајалгазын төзөөр керек. Хозяйствонун бойында эмезе колхозтор ло совхозтор ортодо азырал белетеерине белетеништи шинжүлеерин төзөгөни сүрекей тузалу болор эди.

Јербойындагы Советтер ле јуртхозяйственный органдар кажы ла колхозто ло совхозто азырал корулап салатан

јангы помещениелер тударын эмезе эскилерин јазаарын јаан-
тайын ајаруда тудар учурлу. Јуук жылдарда белетелген
бастыра азыралды аңылу јазалдарга салып корулаар зада-
ча туруп јат. Андый ишти чике тӱзӱгӱнинен онын чындыйы
камаанду болоры јарт. Мыныла коштой азыралдын чын-
дыйын бийиктедерине прогрессивный технологияны туза-
ланганы — сенажтаганы, химический технологияны туза-
ланганы, химический консервирование эткени, гранулдар ла
брикеттер эткени, кейге соктыртып, тӱрген кургатканы јаан
арга берер. Андый аргалар азыралдын чындыйын эки-ӱч
катапка бийиктедип, кажы ла гектар јерден онын тӱжӱ-
мин кӱптӱдип, малдын рационын јарандырала, продуктив-
нозын кӱдӱрер арга берерин ӱткӱн жылдардын ченемели
кӱргӱскен.

Азыралдын базазын тыңыдары јанынан областьтын јурт
ишчилеринин алдында турган задачалар техниканы ла
улусты ишке чике тургузарын, иштин дисциплиназын ты-
ңыдарын ла онын арбынын бийиктедерин, техниканы комп-
лексно тузаланарын некеп јат. Мында Ипатовский район-
нын јер ишчилеринин ченемелинин эп-сӱмелерин тузалана-
ры јаан једимдӱ болор. Ол эп-сӱменин шылтузында иште
бийик једимдерге једип алар, производствонин культуразын
ла чындыйын бийиктедер, культурно-бытовой, медицинский
ле саду јанынан јеткилдешти јарандырар аргалар ачылат.
Анайда ок кижини ӱредип таскадарында ишмекчи коллек-
тивтин учуры бийиктейт. Бийик кӱрӱм-шӱӱлтелӱ, турум-
кай кижинин ижинен пландарды ла молјуларды бӱдӱрери
кӱндӱре камаанду. Јуртхозяйственный производство
ипатовский эп-сӱмени областьтын кӱп јарымдай хозяйство-
лоры тузаланып јадылар.

Је андый да болзо, кезик хозяйстволордо мыны тузала-
нары ајарудан чек туура артып калган. Ол хозяйстволор-
дын башкараачылары ла специалисттери бу ченемелди
тууразынан ла кӱргилеп, јаландардагы иштерди азыйгы ла
аайынча тӱзӱп ӱткӱргилейт. Бар техниканын ижинин ар-
быны јабыс ла чындыйы коомой болуп артканча.

База ӱскӱ хозяйстволордын башкараачылары ла специа-
листтери јербойындагы аргаларды ајаруга албай, ипато-
вцецтердин ченемелин бойынын јаландарына кӱчӱрерге че-
нешкилейт. Андый учуралда кандый да јакшы ченемел ке-
ректӱ туза бербези јарт.

Анайдарда, јаан групповой эп-арганы кажы ла хозяйство-

до тузаланар алдында төзөмөлдү элбек ле массово-политический иш өткүрилер учурлу. Парткомдорго, колхозтордын ло совхозтордын башкараачыларына ла специалисттерине механизированный комплекстерди, отрядтарды, звенолорды ла группаларды төзөөр тушта терен шүүнип, кандый иш бүдүретен ле онын кемин чокумдап, техниканы ажындыра берип, ишти бүдүрер өйди тургузып, моральный ла материальный јилбиркедиштин, социалистический мөрөйдин ээжилерин тургузар керек.

Өткөн жылдарда бу јанынан болгон једикпестер ајаруга алылар, олор катап болбос учурлу. Кажы ла хозяйстводопатовский ченемелди јербойындагы айалгага келиштире төзөөр. Анчадала тын ајаруны культурно-бытовой, медицинский ле саду јанынан јеткилдешке эдер керек. Бу јанынан өткөн жылдарда једикпес-тутактар текши хозяйстволордо болгон.

Идеологический ишчилер јаландардагы улусты массово-политический, культурно-просветительный ишле јеткилдеедине бойынын ајарузын ууландырзын. Көргүзүлү досколор төзөөри, јуучыл листоктор, «молниялар», албаты шинжүчилеринин листокторын чыгарары, мөрөйдин озочылдарына учурлай радиоберилтелер эдери, үренчиктердин ле механизаторлордын төрөөндөринин уткуулдары ла өскө дө эп-аргаларды творчески тузаланар.

Хозяйственно-политический задачаларды јенүлү бүдүреринде јаан учур социалистический мөрөйгө берилип јат. Мөрөй јакшы төзөлгөн коллективтерде производственный көргүзүлөр ле иштин чындыйы бийик кеминде болотонин ченемел көргүзет. Анайдарда, партийный организациянын, кажы ла коммунисттин туура салбас кереги бастыра ишчилерди социалистический мөрөйгө тартып алары, оны башкараары, акту бойы иштин јозогын көргүзери болуп јат.

Јагыны ла озочыл ченемелди тузаланары, өдүнгилү социалистический мөрөй төзөөри учун партийный, советский, јурт-хозяйственный органдар, парткомдор, хозяйстволордын башкараачылары ла специалисттери танынан каруулу болор учурлу.

Јаныс ла јакшы төзөгөн иш, иштеер ле амыраар айалганы чике төзөгөни, өдүнгилү социалистический мөрөй общественный малдын азыралынын бек төзөлгөзин төзөөри јанынан задачаларды јенүлү бүдүрер арга берер.

А. Щедогуб

МАЛДЫ СЕМИРТЕ АЗЫРАЙТАН ЭН ЈАРАМЫКТУ ӨЙ

Јурт хозайствоны јаан једимдерлү эдерге түрген тебүлер-ле өскүрери — партиянын эмдиги өйдөги јаан учурлу задачаларынын бирүзи. КПСС-тин XXV съезди ле КПСС-тин Төс Комитединин июльский (1978 ј.) Пленумы тургускан бу задачаны бүдүрерине бистин областьтын јурт хозайствозынын ишчилери јаан јөмөлтө эдип турулар.

Онынчы бешјылдыктын өткөн төрт жылынын туркунына Туулу Алтайдын колхозторы ла совхозторы государствого 95,4 мун тонна эт, 160 мун тонна сүт, 11,9 мун тонна түк, ол тоодо 376 тонна ноокы, 58,9 тонна аннын мүүзин саткандар. Государствого түк, ноокы, аннын мүүзин садары јанынан төрт жылдын планын область ажыра бүдүрген. Уйлардын, койлордын ла эчкилердин, жылкылардын ла андардын тоозы көптөгөн.

Онынчы бешјылдыктын бу өдүп јаткан калганчы жылында мал өскүрөөчилердин алдына алдындагызынан јаан јаңы задачалар тура берди. Ол задачаларды јенүлү бүдүрерине партийный организациялардын, советский, јуртхозайствонный органдардын, областьтын общественный организацияларынын бастыра ижи ууланган.

1980 жылда государствого 26 мун тонна эт, 40,8 мун тонна сүт, 3070 тонна түк, ол тоодо 90 тонна ноокы, 13,9 тонна аннын мүүзин садарын јеткилдеер керек.

Темдектелген пландарды јенүлү бүдүрерге бар аргаларды бастыразын тузаланары керектү. Аргалар бисте көп.

Бистин областьта мал өскүрер иште эмди эн ле јарамыкту өй — малды одорлодып семиртетен өй. Бүгүнгү күнде турган задача — јаңы чыккан кураандарды, уулактарды, бозуларды ла кулундарды кичееп торныктырып алары, одорлорды билгир ле чике тузаланып, бастыра малды тойындырары.

Јайгыда малды одорлодып семиртери — келер кышка белетенери, искусственный эп-сүмеле үренделтер иш өткүрерине, семирген малды государствого этке табыштырарына белетенери. Јайгыда мал семиртер иш койлор кайчылаганынан, быјыл чыккан кураандарды ла уулактарды энелеринен айрыганынан башталар, өлөн эдер иштерле кожо өдөр. Иш јайгыда көп болор.

Онын учун јайгы өйдө малды одорлодып семиртерин чике төзөп, бийик кеминде өткүрери јанынан колхозтордын ла совхозтордын партийный организацияларынын, башкараачы-

ларынын ла специалисттеринин, мал өскүреринде иштеген бастыра улустын алдында жаан ла каруулу задачалар туру.

Койлорды, эчкилерди ле уйларды жажы, эркек-тижизи аайынча бөлири, жайлуларга чыгарары, керектү зооветеринарный иштерди бойынын өйинде өткүрери, мал одорлоп тойынарын кичеери — тзөмөлдү ле чокум өткүретен иштер.

Жайгы одорлордо малдын сугады, жалайтан тус болор учурлу, малды түнде де одорлодорын тзөөр, одорлорды элип-селип тузаланар керек. Бастыра бу иштер малдан чыгым болбозын жеткилдеер, малдын продуктивнозын бийиктедер, кажы ла тын малдын бескезин көптөдип, семиртер учурлу.

Малды жайгыда одорлодып семиртер бастыра бу иштерди чике тзөгөн хозяйстволор жакшы једимдерге једип алгылайт. Темдектезе, 1979 жылда жаскыда ла жайгыда күннин аайы коомой бололо, областта јирме совхозтын ла колхозтын јерлеринде күйгек болордо, кезик хозяйстволор малды жайгыда одорлодып семиртер ишти жакшы тзөйлө, бийик једимдерге једип алгандар. Шебалин аймакта Чаргыдагы совхозтын государственного табыштырган кажы ла койынын тирү бескези 44 килограмман, «Семинский» совхозтын — 43 килограмман, Кайтанактагы совхозтын — 46 килограмман болгон.

Область 1979 жылда государственного этке табыштырган уйлардын ла чарлардын орто бескези, онын алдындагы жылдагызына көрө, 6 килограмга бийиктейлө, кажы ла тынын тирү бескези орто тооло 352 килограмман болды, Турачак аймактын табыштырган уйларынын бескези 414 килограмман, Көксү-Оозы аймактын — 391, Шебалин аймактын — 381 килограмман болды.

Жайгы одорлорго чыгарар алдында колхозтордын ла совхозтордын зооветспециалисттери бастыра малды ветеринарный јанынан шиндеп көрөр, јунар, керектү болзо, эмдеер учурлу. Кажы ла тын малдын эркек-тижизин, јажын, тирү бескезин, арык-семизин бичийле, номерлеп салар керек.

Малды кижии кичееп кабырып, одорлодып, семиртип јат. Бош салып ийген мал жакшы одорлор бедреп, баскындап јүре берер, ого арып чылайла; көп өйди амырашка өткүреле, јетире тойынбас. Онын учун жайгы одордогы койлорды ла уйларды кабыратан кижии јокко артырарга јарабас.

Кажы ла үүр койлорго эмезе уйларга темдектеп чыгарган одорды бир канча бөлүктерге бөлийле, элип-селип одорлодоры тузалу. Одордогы малга кере түжине чокум ээжи тургу-

зылар учурлу. Анда канча час одорлойтоны (14 частан ас эмес), кандый өйдө сугаратаны, тус јалайтаны, амырайтаны темдектелип јат.

Малга јакшы тойынып семиретен аргалар — ол јалайтан тус болоры, кожумак эдип минеральный азырал берери. Ол тушта мал өлөңди јакшы отоор, түрген семирер, уйдын сүди көп лө койу болор, койлордын түги түрген ле койу өзөр.

Јаскыда ла јайгыда койлорды ырада айдабазы јакшы. Олордын түгин ол ло отоп жүрген јеринде кайчылаарга јараар. Анайда эдерге ажындыра кой кайчылайтан пункттар јазап алар керек.

Малды јайгы одорго чыгарар алдында ла одорлодор өй божогон кийинде бескелеп турары керектү. Одорлодып турган өйдө мал кандый тойынып турганын билерге, ченеп бескелейтени — база керектү иш.

Туулу Алтайда мал өскүрерине бастыра бойынын жүрүмин учурлаган, јакшы ижиле јангыс ла коллективинде эмес, аймакта ла областта мактадып турган озочыл малчылар көп. 1979 јылдагы озочыл малчылардын тоозында кажы ла уйдан үч мун килограммнан ажыра сүт сааган уй саачылар — Сакеева Лидия Ивановна ла Стяжкина Надежда Яковлевна, кажы ла жүс эне койдон жүс одустан ажыра кураандар алган койчылар — Каньшин Федор Терентьевич ле Тоедов Јелмек Тоедович, кажы ла койдон 3,4 килограммнан түк кайчылаган койчылар — Епишкина Галина Михайловна ла Клешев Валерий Айдынович, өскө дө көп озочылдар бар.

Озочылдардын ижинин эп-сүмезин, олордын ченемелин мал өскүреринде иштеп турган бастыра ишчилер тузаланар учурлу. Озочылдардын ченемели јайгы өйдө төзөмөл лө зооветеринарный иштер өткүргенинен камаандузын керелейт.

Быјыл јайгы одорго 140 муннан ажыра уй мал, 1,2 миллионнон ажыра койлор ло эчкилер, 46 мун јылкы ла 24 мун ан чыгар.

Колхозтордогы ла совхозтордогы партийный организациялар, хозяйстволордын башкараачылары ла специалисттери мал өскүрөөчилердин јайгы өйдөги ижин чике төзөөр лө чокум башкарар учурлу.

Бүгүңги күнде мал өскүрериндеги улуска иштейтен төс сурактар — ишти чике, зооветеринарный некелтелер аайынча бийик кеминде төзөөри, технологический ээжилерди бүдүрери, улус моральный ла материальный јанынан јилбиркеери, социалистический мөрөйди элбеде төзөөри.

Кажы ла малчы бойынын ижинин учындагы једими бийик болорына јилбиркеп турар учурлу. Јайгы ой мал оскүрер иште — көп сүт саайтан, одорлодып мал семиртетен, тойындырып, тирүге бескезин көптөдөтөн ой. Онын учун койчылар, ой кабыраачылар, ой саачылар, бозу азыраачылар, јурт хозяйствонын специалисттери — зоотехниктер ле ветеринарлар социалистический мөрөйдин ээжилерин јакшы билер учурлу.

Социалистический мөрөйди чике төзөөр, мөрөйлөжип турган кажы ла кижии, кажы ла коллектив бойында чокум молју алала, оны бүдүрери учун эрчимдү тартыжарын баштаар керек. Мөрөйдин итогторын темдектелген ойдө үзүк јок көрүп турар, итогторын элбеде јарлаар. Озочылдарды мактаар, сыйлаар. Сондоп тургандарга болужар, озочылдарга једишкедий айалга јеткилдеер керек. Мал ижиндеги кажы ла кижиге хозяйствонын башкараачыларынан, партийный организациялардан ајару јаантайын болор учурлу.

Јайгы одорлорго чыккан малда иштеп турган улусты аш-курсакла тутак јок јеткилдеери, саду ажыра керектү промышленный ла аш-курсактын товарларын јетирери, медицинский болуш эдери, культурно-бытовой јанынан јеткилдеери — кыйалта јоктон кичеейтен керектер. Јурт јерлердеги культуранын учреждениелеринин — культуранын тураларынын, клубтардын, библиотекалардын ишчилеринин иштейтен төс јери — малчылардын јайгы турлулары болор учурлу. Баштамы партийный организациялар малчыларга газеттер ле журналдар јетирерин, ороондо ло телекейде албатылардын жүрүми керегинде куучындар өткүрерин, докладтар эдерин, лекциялар кычыарын төзөөр учурлу.

Агитаторлордын ижинин төс амадузында јурт хозяйствонын бастыра ишчилерин, анчадала мал оскүрер иштеги улусты, онынчы бешјылдыктын калганчы јылынын ла бастыра бешјылдыктын пландарын ла социалистический молјуларын бүдүрерине көдүрер задача болор учурлу.

Быјылгы јылдын пландары јаан ла элбек те болзо, быжу бүдер аргалар јеткил. Је ол пландарды бүдүрерге ле ажыра бүдүрерге кажы ла коллективте бастыра керектерге некелте тыгыыр, иш бийик төзөмөлдү, дисциплина бек болор, иш баштанкайлу ла эрчимдү өдөр учурлу.

К. Акмадыев,
КПСС-тин обкомынын
јуртхозбөлүгинин инструкторы

ПРОФСОЮЗТАРГА ПАРТИЙНЫЙ БАШКАРТУНЫ ЈАРАНДЫРАР

Коммунистический партия, онын Төс Комитеди советский профсоюзтардын ижин јарандыраына јаантайын јаан ајару эдип турулар.

Советтер ороонынын профсоюзтары төзөлгөнине бери 70 жылдан ажыра өйдин туркунына эл-јон ортодо революционно-јарандырар иштерде јаан ла мактулу јол өткөн. Олор эмди бийик тоомјылу ла тоозы эн јаан общественный организация боло берген.

Эмди бийик өзүмдү социализмнин айалгазында профессиональный союзтардын башкараачы ла ээленеринин школы болгон учуры, коммунизмнин школы болгон учуры там бийиктеп, советский общественный производительный ийде-күчтерин өскүрерине, социалистический общественный колбуларды јарандыраына, јаңы кижини тазыктырып өскүрерине јаан јөмөлтөзин јетирип туру.

Партия советский профсоюзтардын ижин јарандыраы јанынан јаан килемјизин јетирип турганын КПСС-тин Төс Комитединин «Профсоюзный организацияларды партийный башкараы ла хозяйственный ла культурный строительство олордын учурын бийиктедери јанынан КПСС-тин XXV съездинин јөптөрин партиянын Карагандинский обкомынын бүдүрип турган ижи керегинде» јөби јарт керелейт.

КПСС-тин Төс Комитединин бу јөбинде эмдиги айалгада профсоюзтардын ижинин аайы терен шинделген, онын ижин оноң ары јарандыраы јанынан чокум шүүлтелер эдилген.

Бистин областьтын партийный комитеттери профсоюзный организациялардын ижин јарандыраына јаан ајару эдип турулар. Бу калганчы үч жылдын туркунына партиянын обкомынын, райкомдорынын бюролоры профсоюзтардын обкомынын, јурт хозяйствонин ла заготовкардын ишчилеринин профсоюзтарынын бастыра райкомдорынын отчетторын шүүжип көргөн. ФЗМК-нын 497 председатели баштамы партийный организацияларда бойынын ижи керегинде јетирү эттилер.

Эмди биетин областьта профсоюзтардын 4 обкомы, 5 горкомы, 48 райкомы, фабрично-заводской, ишмекчи ле јербойындагы 724 комитеди иштеп турулар. Профсоюзтын бастыра члендеринин тоозы 74 муннан ажа берген.

Область ичинде профсоюзный иште јакшынак јозогын көргүзип турган улустын тоозы сүрекей көп. Олордын тоозында — Горно-Алтайскта сарју-сыр эдер комбинаттын профкомынын председатели Тижина Вера Николаевна, Эликма-нардагы совхозтын ишмекчи комитединин председатели Василенко Наталья Дмитриевна, горбыткомбинаттын јербойындагы комитединин председатели Ващенко Нина Михайловна, Мультатагы орто школдын јербойындагы комитединин председатели Огнев Максим Маркович ле оног до өскөлөри.

Партийный комитеттер профсоюзтарды башкарап ишке билгир ле кичеемкей улусты көстөп тударына јаан ајару эдип турулар. Партийный комитеттерге башкартып турган профсоюзный организациялардын таскадулу иштеринде шеф-таскадаачылардын учуры сүрекей јаан болуп јат. Бу өйдө јиит ишчилерди таскадар иште 3,5 мунг шеф-таскадаачылар, ол тоодо Социалистический Иштинг 4 Геройы, башкарунын кайралдарыла темдектелген 850 озочыл ишчилер, коммунистический иштинг эки мунган ажыра мергендүчилери туружып јат.

Јашөскүримди таскадары аайынча јаан учурлу иштерди Абайдагы совхозтын ан өскүрөөчизи Фатей Петрович Попов, Кенгидеги совхозтын койчызы, Социалистический Иштинг Геройы Тана Марчина, Иштинг Магы орденнин кавалери Зоя Серафимовна Стрельникова ла өскө до көп тоолу коммунисттер өткүргилейт.

Јиит ишчилер мындай школдордын шылтузында бойларынын иштеринде бийик көргүзүлөргө једип, ишке коммунистический күүн-тапту болорго тазыгып, иштинг дисциплиназын тыгыдып турулар.

Бу калганчы үч јылдын туркунына коммунистический иштинг школдорынын тоозы беженге, угаачылардын тоозы бир мунг кижиге ажыра көптөди. Таскадулу иштерди билгир пропагандисттер өткүрип турулар.

Өткөн үредүлү јылда коммунистический иштинг школдорында койчылар Глушковтордын, ан өскүрөөчилер Кизилотордын, кийим көктөөчи Агееванын, бөс согоочы Коробейникованын ла мотальщица Коваленконын ченемелиле таныжары өткөн.

Профсоюзтардын комитеттери кажы ла школдын ижиле терен таныжып, јилбүлү ле ишке јаан тузалу үредүлөр өткүрерине бастыра айалгаларды төзөөри јанынан јаан учурлу

иштерди өткүрүп, үредүниң чыңдыйын жарандылары жанынан ла үредүлер тузалу болоры учун онын кемин бийиктедерине килемјини чылазыны јоктон јетирер керек.

Онынчы бешјылдыктын туркунына область ичинде ишти корыры ла јеткер јок болорынын техниказы аайынча јаан учурлу иштер өткүрилген. Анайда ок промышленностьты, јурт хозяйствоны, строительствоны ла транспортты технический жанынан жарандыра өскүрерине јаан ајару эдилген. Ишти корулаарына чыгымдар эдери элбедилген.

КПСС-тин обкомы, горкомы ла райкомдоры, анайда ок предприятиелердин, стройкалардын, транспорттын, колхозтордын ла совхозтордын баштамы партийный организациялары профсоюзный органдардын ла хозяйственный башкараачылардын ајарузын производстводо ишти бүдүрерине, јеткер јок болорына ууландылары жанынан иштер өткүргилейт.

Бу калганчы үч жылдын туркунына албаты-хозяйстводо бу мындый амадуларга 3,5 млн. салковойдон ажыра акча чыгымдалган. Производстводо јеткерлү учурал болоры, 1976 жылдагы кемине көрө, 21 процентке астаган. Јеткерлү учуралдан улам ишке чыкпайтан учуралдар үч мун күнге астаган. Больничный лист аайынча акча төлөөри 22 мун салковойго астады. Предприятиелердин ле хозяйстволордын 31 проценти эмдиги өйдө производстводо јеткер јок айалгада иштеп туру. Санитарно-бытовой кыптардын кеми 3 мун 640 квадратный метрге элбеген, производственный иштер бүдүретен площадкаларда 83 мун квадратный метрди асфальтировать эдип салган. Санитарно-гигиенический айалгаларды жарандылары жанынан өскө дө көп иштер өткүрилген.

Бу мындый иштер анчадала 190 номерлү ПМК-дагы коллективте јакшы өдүп турганын темдектеер керек. Анда строительстводо прогрессивный технологияны элбеде тузаланып ла ишти аайлу-башту эдип төзөп јат. Шак ла онон улам анда строительный конструкцияларды тудар иштердин 99 процентине шыдарын, штукатурный ла малярный иштердин 50 процентине шыдарын механизировать эдип салган.

Кажы ла айда бу предприятиеде «Ишти корулаарынын күни» өткүрилип туру. Кажы ла кварталда производствонын культуразы аайынча эн артык стройучастокты ла эн артык бригаданы јартаары өдүп туру. Анда ишти корулаарынын кабинетти, наркологический кабинеттү медицинский пункт јакшы иштеп јат. Бастыра ишмекчилер, инженерно-техниче-

ский ишчилер јеткер јок болоры аайынча инструктажты өдүп турулар.

Ишти чике тзөөри јанынан јакшынак ајалганы өскө дө предприятиелерде тзөп алган деп ајдар керек.

Эмдиги өйдө областьтын предприятиелеринде ле хозяйстволорында 11-чи бешјылдыкта ишти там јарандылары аайынча өткүретен иштерди темдектеери өдүп туру.

КПСС-тин Төс Комитединин 1979 јылда ноябрь айдагы Пленумынын јөптөринде ле нөкөр Л. И. Брежневтин айткан куучынында эмди производствонун кеми там ла элбеп турган ајалгада, хозяйственный колбулар элбеп, научно-технический прогресстин түрген тебүлү өзүминин ајалгазында кажы ла минут өйди чике тузаланарынын учуры бийиктеп турганы керегинде чокумдап ајдылган.

«Иштин дисциплиназын оноң ары тыгыдары, албаты хозяйстводо кадрлардын солынарын астадары керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин ле ВЦСПС-тин јөбинде партийный, советский, профсоюзный ла комсомольский органдар, хозяйственный башкараачылар иштин дисциплиназын тыгыдары јанынан тзөмөлдү ле политико-таскадулу иштерди јарандыларына јаан ајару эдер учурлу деп темдектелген.

Облсовпроф, обкомдор, кажы ла райком ло профсоюзный комитет бу јаан учурлу јөпти бүдүрери јанынан кандый иштер өткүрерин чокумдап темдектеп алар учурлу. Иштин дисциплиназын бузуп тургандарла күүн-кайралы јок тартыжу өткүрерине јаан ајару эдер керек. Профсоюзный организациялар партиянын ла башкарунын политиказын чике бүдүрип, бу керекте партиянын экономический ле социальный политиказын жүрүмде өткүреринде болушчы болор учурлу.

Е. Пак

КУУЧЫН-ЭРМЕКТИ ЖИЛБҮЛҮ ӨТКҮРЕРИ

Горно-Алтайскта кийим көктөөр, гардинный тюль согор фабрикалардын ла өскө дө предприятиелердин политинформаторларыла туштажып, олардын ижи керегинде жылбиркей бергенигерде, көп политинформаторлор, анчадала бу ишти жаңы ла баштагандар, бу иште көп уурлар бар деп айдыжып турганын угарыгар. Олор улусла куучын-эрмек өткүргенинин кийинде бу куучын-эрмек көп улуска жылбүлү эмес болгонын сезип турулар деп жартагылайт. Ненин де учун ачык-жарык куучын болбой жат. Угаачылар керек дезе политинформаторлорго сурак та бербей турулар. Шак ла онын учун бис куучын-эрмекти жылбүлү эдип канайда өткүрерин слерге кыскарта жартап берерге турус. Андый куучын-эрмекте угаачылардын жылбиркейтенин кандый эп-аргала бийиктедерин шүүжип көрөли.

Политинформаторлордын төс учурлу ижи калганчы өйдөги жаан учурлу сурактарды жартаары ла угаачылардын сурактарына чокум-жарт карулар жандыраары болуп жат. Көп тоолу информаторлор бойынын ижинде жаан учурлу сурактарды творчески шүүжетен айалгада жартаарына кичеенип турулар. Кан-Оозы аймакта Жабагандагы совхозто политинформатор Воинкова Людмила Константиновна куучын-эрмек өткүргенде, анда ончо угаачылар кожо туружып, производственный ла общественный керектерле жылбиркеп турганы сүрекей жаан тузалу болуп жат. Людмила Константиновна кандый да тема аайынча беседа өткүргенде, улусты ачык-жарык куучын өткүрерине тартып, иште бар болгон уурларды канайда жоголторын олокло кожо шүүжип турат.

Ончо политинформаторлор бойынын ижин анайда төзөп болбой туру деп темдектеер керек. Бир кезек политинформаторлор беседа өткүрерине ажындыра белетенип те турза, же качан куучын-эрмек өдөри баштала бергенде, ол ненин де учун кунукчыл айалгада өдүп туру деп жартала берет. Беседаларды жылбүлү өткүрерине белетенери жанынан жаан болушты политинформаторлорго партиянын горкомында ла райком-

дорында өткүрилип турган семинарлар жетирер аргалу. Анда озор бойынын ижи аайынча ченемел алыжып јат. Ого үзеери, андый болушты «Агитатор» деп журналда јарлалып турган методический материалдар јетирер.

Је бир кезек нөкөрлөр 20 минуттын туркунына сүрекей де көпти куучындаар арга јок деп бодоп турулар. Озор «биске беседаны не керек өткүретен. Бис тегин информаторлор не. Онын учун ајалганы кыскарта ла јартап берзебис, болор» деп јастыра бодогылайт. Андый шүүлтеле јөпсинерге јарабас. Информатор јангыс ла кыска јетирү эдетен кижии эмес. «КПСС-тин XXV съездинин јөптөрин бүдүреринде оосло ајдар политический агитациянын учурын бийиктедери керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин јөбинде мынайда айдылган: «Агитационно-јартамалду иштерди өткүрер тушта өдүп турган ајалганы чокум јартаарын ла ишкүчиле јаткандардын сурактарына чике каруу јандыраарын төзөөрине ајару эдер керек. Улус шүүжип турган сурактарга јилбиркезин, оны шүүжеринде творчески турушсын ла иштин арбынын бийиктедерин, производствонин ижин јакшы төзөзин ле иштин чындыйын бийиктетсин».

Политинформацияны өткүрер тужында улус куучын-эрмекте текши турушкадый ајалганы төзөөрине јаан ајару эдер керек. Куучын-эрмек өдүп турар тушта улуска јилбүлү солундарды јартап турза, ол тушта улустын јилбиркеери де јаанап, эрмек-куучынга кирижери де јолду. Кычыраачы да, телеберилтени көрөөчи де, радиоугаачы да онын алдында тура берген суракка бачым карууны таап болбой јат. Оны јилбиркедип турган суракка чокум карууны информаторлор јандырып, озорды ачык-јарык куучынга тартып турулар. Шак ла онон улам андый ачык-јарык куучын-эрмекти өмөлөжип өткүргени јаан тузалу болуп туру. Бир кезек улус бу берилген суракка чике каруу јандыраар аргалу болзо, је бир кезеги оны јакшы ондобой јат. Шак ла мындый ајалгада ачык-јарык куучын өткүргени ажыра бу суракты јартап алар аргалу.

Кандый бир јарт эмес суракты бир канча улус јуулыжып шүүшкен согында, оны јартабай турган кижии учурын түрген ондоп ијетен болгонын политинформатор ундыбас учурлу. Андый суракты јартап аларына ол кижиге најылары болужып турганына ајару эдер керек. Политинформацияны өткүрер тушта куучын-эрмекти предприятие, иштин дисциплиназы, јангы баштанкайлар, иштин арбынын бийиктедери ле чындыйын јарандыраары керегинде өткүрери јаан тузалу

болуп турганы текши јарт. Нөк. Воинкова механизаторлорло өткүргөн куучын-эрмеги керегинде мынайда эске алынат: күүдүрер горючийди чеберлебей турганы керегинде куучын баштала берерде, механизаторлор бу мындый суракты ненин учун элбеде көдүрүп туру деп кайкажа бердилер. Је политинформатор оны билген чилеп, кымакай болоры керегинде куучын өткүрерине ажындыра белетенип алган. Ол хозяйстводо одыруны ла энергияны чыгымдаарын жүк ле бир процентке астадып ийгежин, ол тушта чеберлеп алган одырула, энергияла 3—4 күн иштеер аргалу деп јартады. Кажы ла тракторды, кажы ла комбайнды дизельный одырула јеткилдеер тушта хозяйстводо 0,8 кг одыру темей јерге чыгымдалып турганын политинформатор айтты. Трактордын одыру урган багынан бир секунд өйдө жүк ле бир тамчыдан да одыру јылыйар болзо, конок туркунына 4 кг одыру јылыйар деп информатордын айтканын механизаторлор ажарулу угуп, бойынын ижин шүүже бердилер. Олор бу куучын-эрмекте кожо иштеп турган бир кезек нөкөрлөринин ишке кичеенбес ле ажарынбас болгонын темдектедилер. Шак ла бу мындый куучын өткөни ажыра беседа јаан тузалу болгон.

Политический информациянын жүзүн-јүүр бүдүлөринен куучын-беседа өткүргени јаан тузалу болгонына ажару эдер деп, бис айтканыс. Бу мындый учуралда кандый бир суракты шүүжеринде угаачылар бойлоры туружып, јарт эмес деген керектерди бойлоры јартап турулар. Је мындый бүдүмдү ишти өткүрери јенил эмес те болзо, тузазы јаан.

Беседа-куучынды јарт эдип өткүрер эп-арганы тузаланырын бастыра политинформаторлор јакшы билер деп айдарга болбос. Политинформаторлордын эл-јонло өткүрүп турган куучын-эрмегинин аайын шиндеп көргөжин, бу куучын-эрмек кандый учуралда јаан тузалу болуп өдүп турганын јарт ондоп ийер аргалу. Бу учуралда элден ле озо политинформацияны өткүретен күнди чокумдап алар керек. Мындый айалгада ончо улус келер өйдө беседа-куучын кандый күнде, кандый өйдө өдөрин јарт билер. Улус јангы куучын-эрмек кандый темага учурлаларын ажындыра билгени база јакшы болор. Бу јаан учурлу ээжини городтын коллективтеринин көп јаны эмдиге јетире бүдүрбей турулар деп темдектеер керек. Шак ла онын учун кажы ла политинформатор беседазын божодып тура, келер өйдө куучын-эрмек кандый темага учурлаларын јартап турар учурлу.

Кажы ла бөлүк улуста информация өткүретен аңылу

улус болоры текши јарт. Ого үзеери, сүрекей көп улус јуулы-
жар тушта өткүрген беседа-куучыннан јаан туза болбозын
база билер керек. Кажы ла бөлүкте улустын тоозы 25 кижиден ашпас учурлу.

Беседа-куучын јилбүлү ле јаан тузалу өтсин деп, ого ажындыра белетенип алар керек. Политинформатор эмдиги өйдө улусты кандый сурак јилбиркедип турганын ажындыра сананып, бу сурак аайынча белетенерине ајару эдип јат. Алдында өткүрген беседа-куучындарда тузаланган кажы эп-сүме јаан тузалу болгоңына база ајару эдер керек болгоны текши јарт. Ого үзеери, кажы ла беседа-куучында керектү көргүзүлү пособиелерди: плакаттарды, таблицаны, диапозитивти, фотојурукты, политический эмезе экономический картаны тузаланарына јаан ајару эдер керек. Ол тушта беседа-куучындар да јилбүлү ле солун болуп өдөр.

Беседалар бой-бойына жүзүндөш болуп өтпөзи текши јарт. Онын учун башка-башка темаларга учурлалган беседа-куучындарды өткүреринин аргалары да башка болор учурлу. Беседаны өткүрерине чылазыны јоктон үренер керек. Политинформаторлорго В. И. Лениннин оратор болгон учуры сүрекей тузалу болор. Н. К. Крупская Владимир Ильичтин эл-јон алдында куучын айтканын мынайда эске алынган: «Ол улус алдында куучын айтканда, элден ле озо оны кандый улус угуп турганын јартап, докладты, беседаны өткүрер өйдө улусты јилбиркедип турган сурактарга ајару эдип, јарт эмес сурактарды јартап туратан».

Куучын-эрмекти канайда баштаары керегинде М. И. Калининнин айткан шүүлтези база да јаан учурлу. «Куучын-эрмекти кандый бир јилбүлү немеден баштаганы јакшы. Ол тушта слер улусты јилбиркедип ийеригер. Куучынды јандула деп азыйдан бери темигип калган эп-сүмеле баштазаар, угаачылар слердин куучыныгарга јаан ајару этпес, је оны кандый бир солун керектен баштап ийзегер, улус ајарып уга берер».

Клавдия Ивановна Усольцева классовый тартыжу керегинде беседаларынын бирүзин Ленин 1921 јылда транспортный ишчилердин съездине келеле, «Ишмекчилердин ле крестьяндардын каандыгы учы јок болор» деп плакатты көргөн учуралдан баштады. Ол бир кезек өйгө унчукпай турала: «Бис класстар јок общество төзөөри керегинде программаны өткүрип турарыста, бу лозунгта айдылганы ого удурлажып турганын ајарып туругар ба?» — деп сураган.

Беседаны јилбүлү эдип баштаган согында оны учына јетире јилбүлү болзын деп кичеер керек. Улус беседада текши турушсын, бойынын шүүлтелерин айдышсын.

Је баштапкы беседагар чала кунукчыл аайлу өткөжин, слер ол керегинде сүрекей де кунукпагар. Ончо керек баштапкы ла тарыйында јакшы болуп турган эмес. Улус слердин өткүрип турган беседагардын эп-аргазына темиге берер. Олор политинформатор јүк ле кыска лекция кычырарга болуп, слерле туштажу өткүрип турган эмес, је кандый бир чокум суракты кожо јартаарына, производственный иштерди бүдүреринин аргаларын шүүжерине јолугып турганын јарт билип ийер.

В. Липокурова

ПАРТИЯ КЕРЕГИНДЕ МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКИЙ ҮРЕДҮГЕ МАОИСТТЕРДИҢ РЕВИЗИЯЗЫ

Марксистско-ленинский теория аайынча коммунистический партия ишмекчи класстын политический башчызы, онын эн бийик бүдүмдү классовый организациязы болуп јат. Коммунистический партия јанынан элбек калыкка эткен башкарту — ол социалистический ле коммунистический обществоны бүдүреринин сурактарынын аайына јенүлү чыгарынын кыйалта јок керектү некелтези. «Партия ишмекчи класстын, ишкүчиле јаткан калык-јоннын чындык башкараачызы болгон јерде, ол партийный јүрүмнин ленинский ээжилерин агару бүдүрип турган јерде, партия бойынын политический, организационный ла идейный бирлигин корулап ла тыгыдып турган јерде коммунисттер кыйалта јоктон јенү алып јат — деп, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы Л. И. Брежнев ағылап темдектейт. — Је партиянын учурын јабызадып, партийный строительстводо ленинский ээжилерден јана басканы јаан једикпестерге экелип, албатылардын социалистический јенүлерине чочыду да эдерден аябас».

Айдылган калганчы шүүлтенин чын болгонын Қитайдын компартиязынын темдегинен көрөр аргалу.

Партийный јүрүмнин ле партийный строительствонын ленинский ээжилерин өнөтийин јастыра көргүзери КПК-нын историязынын бастыра өйлөринде болгон. Је ол анчадала

1935 жылдын кийинде. качан Мао-Цзедун черүде ле партияда јанды колго алып алган согында тынгыган.

КПК-нын бастыра практический ижи — ол партиянын ичбойындагы курч тартыжулардын историязы. Ол тартыжулар эки ууламјылу болгон до, болуп та јат. Баштапкы ууламјы — пролетарско-интернационалистический, экинчизи — бийленеечи-националистический. Ороон ичиндеги политический айалга, анайда ок тыш телекейде, анчадала телекейлик коммунистический движениеде керектер кандый болгонына көрө, ол тартыжу кезикте ачык эмезе јажытту, кезикте билдирер-билдирбес эмезе курч болотон. Бу керектер ончозы Китайдагы революциянын јенүзине, партиянын ичбойындагы жүрүмине салтарын јетирбес аргазы јок болгон.

50-чи жылдардын учынан ала маоистский башкарту коммунистический партиянын башкараачы учуры јанынан марксистско-ленинский үредүге удурлаштыра барган. Олордын амадузы партияны Мао-Цзедуннын ла онын группазынын диктатуразынын тайагы эдип алары болгон. Мао-Цзедуннын группировказы партиянын ичбойындагы жүрүмди, партийный башкартунын көп јанынан күүн-табын ајаруга албай, партияны, черүни ле государствоны бойынын күүнине келиштире тургузып, шинжүде тударга бастыра күчиле албаданган. Сөслө айдар болзо, КПК-нын ороондогы башкараачы учуры јарадылып турган, ол бастыра албатынын башкараачызы деп адалган. Је жүрүмде дезе партиянын учуры Мао-Цзедуннын тургускан линиязын жүрүмде бүдүрерине, оны сөстөн чыкпас организация эдип аларына ууландырылган. Партиянын учуры керегинде ленинский үредүни маоисттер ревизовать эдип баштаганынан улам КПК бойынын ич ле тыш политиказын тургузып болбой барган.

Маоисттер марксистско-ленинский үредүни Ктайдын айалгазына келиштире творчески тузаланып турус деп мекеденип, марксизм-ленинизмди «Мао-Цзедуннын идеяларыла» солыган. Андый солынта эдерге ол өйдө Маонын учурын өйинен өткүрө көдүрген айалга камаанын база јетирген.

Партиянын башкарузында турган националистический бөлүк «Маонын идеяларын» кыдат албатынын санаа-шүүлтезине јана баспай шингидип турган. Олор бу «идея» марксизм-ленинизмнин эн бийик өзүми деп албаданып тургандар.

Партийный строительство марксистско-ленинский ээжилерден КПК туура баратканынын база бир шылтагы Ктай-

дын коммунисттеринде партиянын программазы јок болгонунда. Бу керек Мао-Цзедуннын группировказына контрреволюционный иш өткүрерине элбек јол ачкан.

Партиянын марксистско-ленинский үредүзин ревизовать эдерине маоисттерге тын јенгилтени КПК-дагы оок буржуазный биригү эткен. Ороон јайым алар өйдө партиянын составынын 90 проценти крестьяндар болгонун ајаруга алар керек. Олор КПК-нын башкартузынын көп саба бөлүктөринде отургандар.

Мындый айалгада Мао-Цзедунга башкарткан сыранайла тын националистический күүн-тапту бөлүгү партиянын төзөлгөзи јанынан марксистско-ленинский үредүге удурлаштыра ачык тартыжу баштаган. Онон улам партияга, ороонго «јаан секириш» ле «коммуналар» деген бир де экономический төзөлгөзи јок авантюристический программа жүктелген.

Маоисттер коммунистический партия керегинде марксистско-ленинский үредүни ревизовать эдип тура, ол ок өйдө партиянын организационный төзөлгөзин бузуп баштаган. КПК-да демократический централизмнин ээжилери куурмакталып, выборлор өткүрери, ачык-јарык куучындар, кадрларды солыыры, подотчетность бузулып, КПК-нын Төс Комитединин пленумдары ла съездтери өйлү-өйинде өткүрилбес боло берген.

Је андый да болзо, КПК бүткүлинче маоисттердин уккур јалчызы боло бербеген. Анайдарда, КПК-нын Төс Комитединин 1962 ј. пленумынын кийнинде «социалистический үредү-таскаду» деген мааныла бүркенип, маоисттер өскө көрүм-шүүлтелүлерди катап ла туй базар тартыжу баштаган. Партиянын ичбойындагы аруташ «культурный революцияны» белетееринин алтамы болгон.

Маоисттер партиянын ичбойында бөлиништү тартыжуны көндүктирип тура, оны тыш политикага көчүргөн. 50 жылдын учынан ала КПК-нын башкартузы ачык антисоветизмнин јолына турган. КПК-нын Төс Комитединин 1962 ј. X пленумынын јөбинде КПСС «ревизионистский» деп адалган, 1963 јылдан ала дезе маоисттер КПСС-ти ле телекейлик коммунистический движенени јабарлаган копту статьяларын јарлап баштаган.

Партийный жүрүмнин ленинский ээжилерин бузары јаан удабай уставтын некелтелерин бузарына, КПК-нын башкараачы органдарын ла онын партийный комитеттерин тоскуларына экелген.

Маоизм «партиянын» идейно-теоретический төзөлгөзи болуп КПК-нын IX съездинде адалала, онын соңында X ла XI съездтеринде жөптөлгөн. КПК-нын XI съезди маоизмге чындык болгон маанылу да өткөн болзо, же «улу баштаачынын идеяларынан» бир эмеш туура барары темдекте-ле берген. Же ол арга жоктын кереги болгон.

Китайдын башкарузы Мао-Цзедуннын кезик лозунгтарынан ла үредүзинен арга жокто кыйыжып тура, мыныла коштой маоизмнин великодержавно-шовинистический, оокбуржуазно-националистический төзөлгөзин артырып аларга албаданат.

Бүгүн Пекинде партиянын ичбойындагы тартыжузы өткөнчө. Кажы ла јаны — «культурный революцияга» јайылгандар да, Дэн Сяопиннин де јанында тургандар — бойынын салтарын ла ийдезин тындып аларга кичеенет. Мыны КПК-нын Төс Комитединин бежинчи пленумынын, Албатынын чыгартулу улузынын Бастыракитайский јуунынын 1980 жыл-да февраль — март айларда өткөн сессиязы јарт көргүзип-туру.

Кыскарта айдар болзо, ороондо айалга арылык-берилик болуп артканча. Онын төс тазылы ла шылтагы маоизм болгон до, болуп та јат. Китайдагы эмдиги сурактардын аайына чыгарын јангыс ла маоизмнин идеологиязынан ла политика-зынан бүткүлинче мойножып, КПК-нын VIII съездинин идейно-политический төзөлгөзине, марксизм-ленинизмнин ле социалистический интернационализмнин јолына ойто бу-рылганы јеткилдеер аргалу. Јангыс ла андый јол кыдат алба-тынын төс јилбүлерине келижер, чындык национальный орныктыруга ла социалистический өзүмге экелер аргалу.

Н. Модоров

МЕДИЦИНСКИЙ ИШЧИНИН КҮНИНЕ

ЭН ЛЕ АГАРУ ПРОФЕССИЯ

1980 жылда 15 июньда бистин ороон медицинский ишчинин күнин темдектеер. Коммунистический партия Советтердин госуударствозынын өзүминин кажы ла үйезинде өткүрип турган социально-экономический иштеринде советский улустын су-кадыгын корулаарына, «Ончозын кижинин адына, ончозын кижинин жадын-жүрүминин жылбүзине» деген ээжилерди ичкери ууландырып, элбек жол ачып жат. Мыны сүрекей жарт керелеп турган керек КПСС-тин 25-чи съездинин исторический жөптөри ле «Албатынын су-кадыгын корулаарын онон ары жарандырап иштер керегинде» КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлеринин Совединин жөби болгон.

КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Л. И. Брежнев КПСС-тин XXV съездинде бистин ороондо советский улустын су-кадыгына аңылу аяру эткен. «Социальный задачалардын ортодо советский улустын су-кадыгын корулаарынан жаан задача жок» — деп, ол айткан.

КПСС-тин XXV съездинде су-кадыкты корулаарынын алдында Коммунистический партиянын тургускан задачын, КПСС-тин Төс Комитединин ле СССР-дин Министрлеринин Совединин жөбин бүдүрип тура, Туулу Алтайдын да медицинский ишчилери билдирүлү једимдерге једип алгандар.

Бүгүн областта 720 кижии жадып эмденер областной больница, 280 јерлү балдардын областной больницазы, городто бала табар тура, 5 диспансер, 8 районный, 20 участковый больницалар, балдар туберкулезтон эмденер 2 санаторий, 224 фельдшерско-акушерский ле өскө дө пункттар, 10 санитарно-эпидемиологический станция, 25 аптека, 176 аптечный пункт, балдардын туразы ла «Чамал» деп республиканский санаторий иштеп јат.

Тогузынчы бешјылдыктын ла онынчы бешјылдыктын төрт јылынын туркунына эмденер јерлердин тоозы 565-ке көптөп, 1980 жылда 2620-ге јеткен. Албаты-јонго медицинский болуш јетиреринин кеми де, чыңдыйы да бийиктеген.

Балдардын өлүми жаантайын астап жат. Бала тапкан энелердин өлүми жокко жуук боло берген, операциянын кийинде улус түргөн жазылат, албаты-жонды терапевтически жеткилдеери жаранган. Областной больницада жаңыдан кардиологический, пульманологический, неврологический, урологический, көстинг, отоларингологический, анестезиологический, паталогоанатомический бөлүктөр, балдардын областной больницазында хирургический ле инфекционный бөлүктөр ачылган.

Аймактардагы больницалардын ийдези тынгыган. Онон улам оордо тос учурлу тагынан бөлүктөр ачар аргалу болды. Кажы ла аймактын амбулаториязында приемды 10—12 специальность аайынча өткүрип жадылар.

Эмденер учреждениелер жаңы медицинский оборудованиеле, санитарный автотранспортло жеткилделген. Жаңы рентгеноаппараттар ла электрокардиографтар Маймадагы, Шебалиндеги, Ондойдогы, Турачактагы ла Акташтагы районный больницаларда кондырылган. Бистин областьта трахома, туляремия, полиомиэлит, чума деген оорулар чек жоголтылган. Ич-карыннын уур ооруларыла оорыыры база астап браады.

Албатынын су-кадыгына чыгарып турган акчанын кеми жылдын ла өзүп жат. 1980 жылда онын тоозы 11 391,9 мун салковойго жеткен. Су-кадыкка чыгарып турган акча-жөөжө көптөгөниле коштой, жаңы медицинский учреждениелер тударына, эмди иштеп тургандарын жагыртарына ла элбедерине жарандыра жазаарына жаан ажару эдилет.

Тогузынчы бешжылдыктын ла онынчы бешжылдыктын өткөн жылдарынын туркунына государственнй капиталовложениенин чодыла балдардын областной больницазы, областной больницанын хирургический ле инфекционный корпустары, экинчи категориялу областной санитарно-эпидемиологический станция, Кан-Оозындагы райбольница, городто бала табар тура, Чамалда балдардын санаторийинде школ, областной аптечный управлениенин склады тудулып, ишке табыштырылган. Ондойдо ло Шебалинде райбольницаларды тудары онон ары өткөнчө.

Тууразынан кирген акча-жөөжөлө ондор тоолу фельдшерско-акушерский пункттар, санитарно-эпидемиологический станциялар, участковый больницалар, амбулаториялар тудулган. Шак анайда Көксуу-Оозындагы райбольницанын амбулаториязы, Эликманардагы, Улагандагы ла Чендектеги

участковый больницалар, Маймадагы, Ондойдогы, Көксуу-Оозындагы, Акташтагы санэпидстанциялар ла өскө дө объекттер ишке табыштырылган. Турачак аймакта Иогачтагы участковый больницаны тудары оноң ары өдүп јат.

Аңылу јерде ле јаан ајаруда медицинский кадрларды белетеери ле оморды билгир тузаланары туру. Эмдиги өйдө эмденер-профилактический ле аптечный учреждениелерде 433 врач, 1860 орто медицинский ишчи ле 135 фармацевт иштегилейт. Областьта врачтарла јеткилделгени — 68, орто мед-ишчилерле 90 процент болуп јат.

Онынчы бешјылдыктын учында эмденер јерлердин тоозын 2974-кө, врачтардын тоозын 650-ге јетирери пландалган.

Бистин областьта медицинский ишчилердин 60 проценти ишке коммунистический күүн-тапту болор социалистический мөрөйдө туружат. 950 кижиге «коммунистический иштин мергендүчизи», 16 коллективке «коммунистический иштү коллектив» деген бийик ат-нере адалган. Медицинский иштин 300-тен ажыра озочылдары «Социалистический мөрөйдин јенүчизи» деген значокторло, 18 кижии «Тогузынчы бешјылдыктын мергендүчизи» деген знактарла кайралдаткан. 400-тен ажыра медицинский ишчилер бийик једимдери учун башкарунын бийик кайралдарыла кайралдаткан. 10 эмчиге «РСФСР-дин заслуженный врачы» деген ат адалган, 100-тен ажыра кижии «Здравоохранениенин отличниги» деп значокторло кайралдаткан, көп тоолу мед-ишчилер јербойындагы Советтердин депутадына тудулган. Бис узак јылдарга улай областьта су-кадыкты корулаар иште туружып, көп ийде-күчин салган медицинский ишчилердин ады-јолдорын оморкодуду адап турус. Омордын ортодо РСФСР-дин заслуженный врачтары П. В. Ларкин, Т. А. Каташ, А. М. Гоман, Л. С. Арбанакова, Б. Г. Королев, Л. А. Архангельская. Башкарунын ордендерин ле медальдарын балдардын баш врачы Р. И. Кулинок, Турачактагы райбольницанын баш врачы А. П. Огиренко, Ондойдогы райбольницанын врач-педиатры Р. Я. Альчибаева, областной аптекоуправлениенин начальниги Н. Р. Половков, городтогы поликлиниканын санитарказы П. П. Шамрина ла көп өскөлөри де алгандар.

1979 јылда албатыга медицинский болуш јетирери јанынан областьтын фельдшерско-акушерский пункттарынын ижинин көрүзинин итоты аайынча јакшынак једимдерге Долгих Федосья Артемьевна — Мультадагы ФАП-тын заведующийи, Суворова Вера Логиновна — Талдудан, Куминова

Людмила Ивановна — Билүлүден, Челтушева Александра Мантлаевна — Белтирден, Табаева Валентина Айылдашевна — Теленит-Сортогойдон једип алгандар.

Бойлорынын ак-чек ижи учун Пуртова Л. И., Чепурных Н. М., Донских Л. А., Астахова Н. П., Потехин В. Д., Добрыгина Н. В., Наумов В. Ф., Креймер Р. А., Савостин Ю. Н., Берегошева Р. И., Коробко А. И., Казитова Н. И., Тынова Н. Е. албаты ортодо јаан тоомјыда ла бүдүмјиде болуп турулар.

Је једип алган једимдер бисти болорзындырбай јат. Сукадыкты корулаар учреждениелердин, коллективтердин бастыра иштери эмденер-профилактический учреждениелердин тоозын элбедерине, олардын материально-технический базанын тыгыдарына ла оларды бийик квалификациялу кадрларла јеткилдеерине ууландырылар учурлу.

Профилактический, диагностический ле эмденер иштердин чындыйын көдүрерине, ооруларды болдыртпай, ажындыра токтодорына, астадарына, улус јаткан јерлерде, садунун ла общественный аш-курсактын объекттеринде санитарный айалганы јарандыраына јаан ајару эдер керек. Албатыга амбулаторно-поликлинический болуш јетирери, участковый службаны тыгыдары ла аңылу медицинский болуш јетирери бүгүнгү күннин туура салбас некелтези боло берди.

Сукадыкты корулаар ишке Кызыл Кресттин ишчилерин, хозяйственный, общественный активти элбеде тартып алар, санитарно-јартамалду ишти јарандыра керек.

Областынын медицинский ишчилери ишкүчиле јаткандарды сукадык болорына, олар КПСС-тин исторический јөптөринде тургузылган задачаларды јенүлү бүдүрерин јеткилдеерине бастыра ийде-күчин салып иштееринде алаңзу јок.

О. Кузнецов

КАН-ООЗЫНДАГЫ ОЛИМПИАДА

Бистин областьтын спортивный жүрүминде быжыл аярулу керек болор. 26 июньнан ала 28 июньга жетире Кан-Оозында Туулу Алтайдын спортсмендеринин баштапкы олимпиадазы өдөр. Олимпиада Москвадагы XXII Олимпийский ойындарга учурлалып жат.

КПСС-тин областной комитединин бюросы ла облысполком областьта физический культураны ла спортты мынанары там тыгыдарга, спортсмендердин мастерствоzyn бийиктедерге, спорттын материальный базазын тыгыдарга амадап, быжыл андый олимпиада өткүрери керегинде агылу жөп чыгаргандар.

Спортивный ойындарды белетеп өткүрерин профсоюзтардын областной совединин председателине нөк. Г. В. Леоновко баштаткан оргкомитет башкарып жат.

Маргаандардын программазында:

Јенил атлетика (эр улус — 100, 200, 800, 1500 метрге жүгүрип жарыжары, эстафета 4×100, бийигине ле ыраагына калыыры, чой ийде салары; үй улус — 100, 200, 400, 800 метрге жүгүрип жарыжары, эстафета 4×100, бийигине ле ыраагына калыыры, чой ийде салары).

Волейбол (эр улус ла үй улус), **футбол**, **классический күреш**, **ГТО-нын** жайгы многоборъези аайынча маргаандар.

Атту жарыжары ла национальный маргаандар (алтай күреш, чой көдүрери, якут албатынын калыжы, ок-јаадан адары, тагма адары).

Кан-Оозында өдөтөн областной олимпиадада 650-ге шыдар спортсмендер туружары, оморды 150 кижж жеткилдеери билдирет. Айылчылар база болор. Улус көп жуулар. Онын учун ойындар өткүретен Кан-Оозы аймактын башкараачы ишчилерине төзөмөл лө жартамал элбек иш өткүрерине келижип жат.

Кан-Оозында аймакисполкомнын председателине нөкөр Подкорытовко баштаткан организационный комитет олимпийский ойындарды белетеери јанынан јаан иш өткүрип ту-

ру. Комитетте партийный, советский, профсоюзный, комсомольский организациялардын, хозяйственный органдардын чыгартулу улузы туружат. Комитеттин бүдүретен ижи көп. Стадионды жаңыртар, анда трибуналар эдер, жүгүретен жолдор, волейбол ойнойтон площадкалар, диск мергедейтен ле чой ийде салатан секторлор, таңма адатан тир жазаар, атту жарыжатан јер белетеер керек. Ого үзеери, сегис жүстен ажыра кижини јаттыратаны ла азырайтаны кайда. Олимпиадала колбулу өскө дө иш көп.

Кан-Оозында бастыра бу иштерди тын кичеенип бүдүрип баштагандарын темдектеер керек. Аймактын төс јуртын кееркеде јарандырап план тургузылган. Јербойындагы јурукчылар стадионды кееркеттилер, көргүзүлү агитация јазадылар. Художественный самодеятельностьтын коллективтеринде олимпиадада турушкандардын алдына концерттерде туружар право учун тартыжу болды. Эң артык коллективтер олимпиадада өдүп турган кажы ла күн энирде стадионнын ачык сценазында концерт көргүскилеер.

Јүгүрип жарыжар јолдор жазаарга сүреен күч болгон. Андый јолдорды койу тобракты элгеген шлакла колынтылап жазап јат. Је Кан-Оозынын тобрагы өткүре јенил, ныкталаарга күч, салкын удур ла учура берип турар. Онын учун шлакты тобрактан көп салып, суулайла, катокло ныкталаарга келишкен. Кан-Оозынын јиит уулдары ла кыстары күнүн ле иштин кийнинде стадионго барып, строителдерге болушкандар.

Кан-Оозы аймактын спортсмендери - олимпиадага база тын белетенген. Аймактын сборный командазына кандидаттар темдектелген. Олимпиада башталардан озо, 5—8 июньда, аймактын спортсмендеринин спартакиадазы өдөр. Спартакиадада аймактын сборный командазы чокумдалар, олимпийский маргаандар өдөтөн јазалдар ченелер.

Областын спорткомитединин приказы аайынча аймактагы спартакиаданы өткүрерге областтан судейский бригадалар барар. Ол ок бригадалар спартакиаданын кийнинде олимпийский ойындарды өткүргилеер.

Бастыра областта спортивный иш тыгыды. Спортсмендер Туулу Алтайдын спортивный жүрүминде јаан учурлу керекке — Кан-Оозындагы олимпиадада туружарына белетене бердилер. Кан-Оозындагы олимпиадада туружар право учун маргаандарда јарлу спортсмендер ле спортивный јашөскүрим туружып јат.

Олимпиадага баратан путевканы алгандардын ортодо: СССР-дин спортынын мастерлери, күрешчилер — эки карындаш Эзен ле Николай Белековтор, Манзыров Александр; СССР-дин спортынын мастерине кандидаттар — Кожокаръ Ф., Таркрашев К., Кулачев Н., Шатин О., Ютаков С., Белеков В.; чой көдүрөөчилер — Суртаев Я., Киверин Т., Пустогачев И., Слободчиков А. (олорды 1979 жылда Советский Союзтын чемпионы болгон Иван Трифонович Немцев баштаар); өк-жаадан танма адары аайынча СССР-дин спортынын мастерине кандидат Сельбигов А., классический күреш жанынан Алтайский крайдын чемпиондоры, баштапкы разрядту Боделуков К. ла Мундукин Н.

Областынын аймактарынын сборный командалары жагыс ла спортивный маргаандарда туружар эмес. Олордон көп спортсмендер художественный самодеятельностьтын текши концертинде база туружары пландалган.

Областынын олимпийский ойындарында турушкан спортсмендер Кан-Оозы аймактын колхозторынын ла совхозторынын, предприятиелеринин озочылдарыла, партиянын ла комсомолдын, жуунын ла иштин ветерандарыла туштажарлар.

Кан-Оозындагы олимпиада жылбүлү өдүп, областыта физический культура ла спорт жаранарына тын жөмөлтө эдеринде аланзу жок.

А. Котов,
олимпийский ойындар белетеер ле өткүрер
организационный комитеттин члени

Туулу Алтайдын спортсмендеринин Кан-Оозындагы
өдөтөн олимпийский ойындарынын

ПРОГРАММА ЗЫ

25 июнь — спортсмендер жуулатан күн

12.00 — 20.00 — мандатный комиссия иштеер

20.00 — кажы ла спортивный маргаан аайынча судейский коллегиялардын жуундары

21.00 — делегациялардын башкараачыларынын ла чыгартулу улузынын текши жууны

26 июнь — спортивный маргаандар

10.00

— классический тартыжу

— волейбол

— футбол

— ок-јаадан адары

— ГТО-нын многоборье (танма адары)

17.00

— парад ла областьтын олимпийский ойындары торжественно ачылатаны

19.30

— футбол

27 июнь — спортивный маргаандар

10.00

— классический тартыжу (финалдар)

— национальный күреш

— волейбол

— футбол

— јенил атлетика

— ГТО-нын многоборье (јүгүрип-ја-рыжары, диск мергедеери)

— ок-јаадан адары

28 июнь — спортивный маргаандар

10.00

— национальный күреш (финалдар)

— волейбол

— футбол

— јенил атлетика

— ГТО-нын многоборье (кросс, калыыры)

— атту маргаандар

— якуттардын калыжы

— гиряла маргаандар

18.00

— футбол (учы)

— волейбол (учы)

20.00

— олимпийский ойындар торжественный јабылатаны

29 июнь — олимпиадада турушкан улус атанып јанатан күн.

5 акча

ГОРНО-АЛТАЙСК . 1980